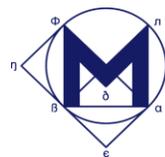

For egen maskin

Anne Espelien

Partner Menon Business Economics

MENON
Business Economics

Hvordan oppnå positiv utvikling i hele landet: Hva kan vi lære av andre regioner?

- Økt kunnskap om samspill mellom kommuner
- ...spesielt samspill som skaper økonomisk vekst
  - Byer blir ofte fremhevet som motorer i den regionale utviklingen
  - «Skal vi skape vekst i hele landet trenger vi byregionene som motorer» - Jan Tore Sanner (05.03.14)
  - 90 prosent av Norges befolkning bor i en by eller et omland til en by
- **Hvilket samspill i Hallingdal skaper økonomisk vekst?**
- **Finnes det et forbedringspotensial i den samhandlingen som foreligger i dag som kan påvirke regionens økonomiske vekst over tid**

Utfordringen..

Mulighetene for vekst i regionen begrenses gjennom
jobbmarkedet

Hvordan kan Hallingdal med egen kraft og som én bo- og arbeidsmarkedsregion opprettholde og øke sin attraktivitet for bedriftsetableringer og arbeidstakere?

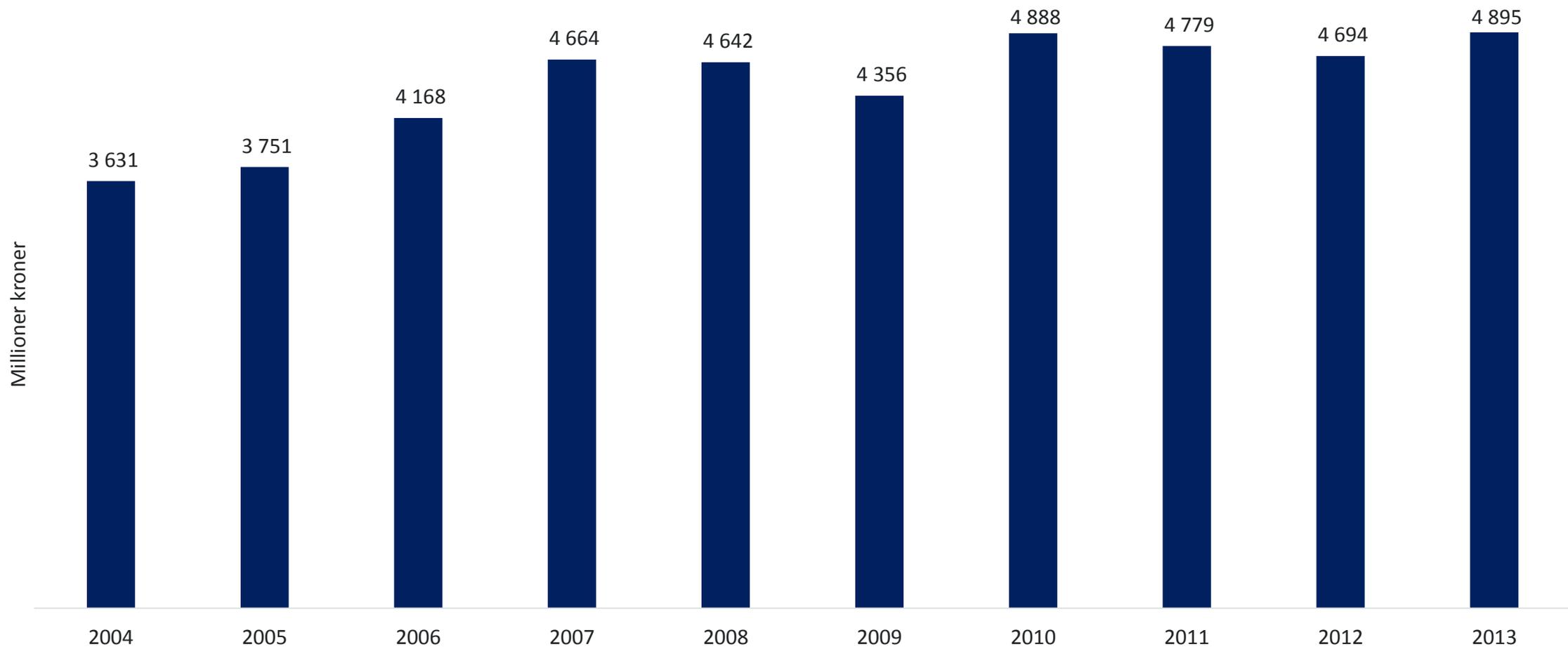
Hva vil jeg dere skal fokusere på gjennom presentasjonen

- Hvilke samspill er særdeles viktig for økonomisk vekst i regionen?
- Er det en tydelig arbeidsdeling i Hallingdal?
- Hva betyr en tydelig arbeidsdeling?
- Hva vet jeg nå om kommunene i Hallingdal som jeg ikke visste tidligere?
- Er det et entydig og tydelig utfordringsbilde i regionen?

Driverere for vekst

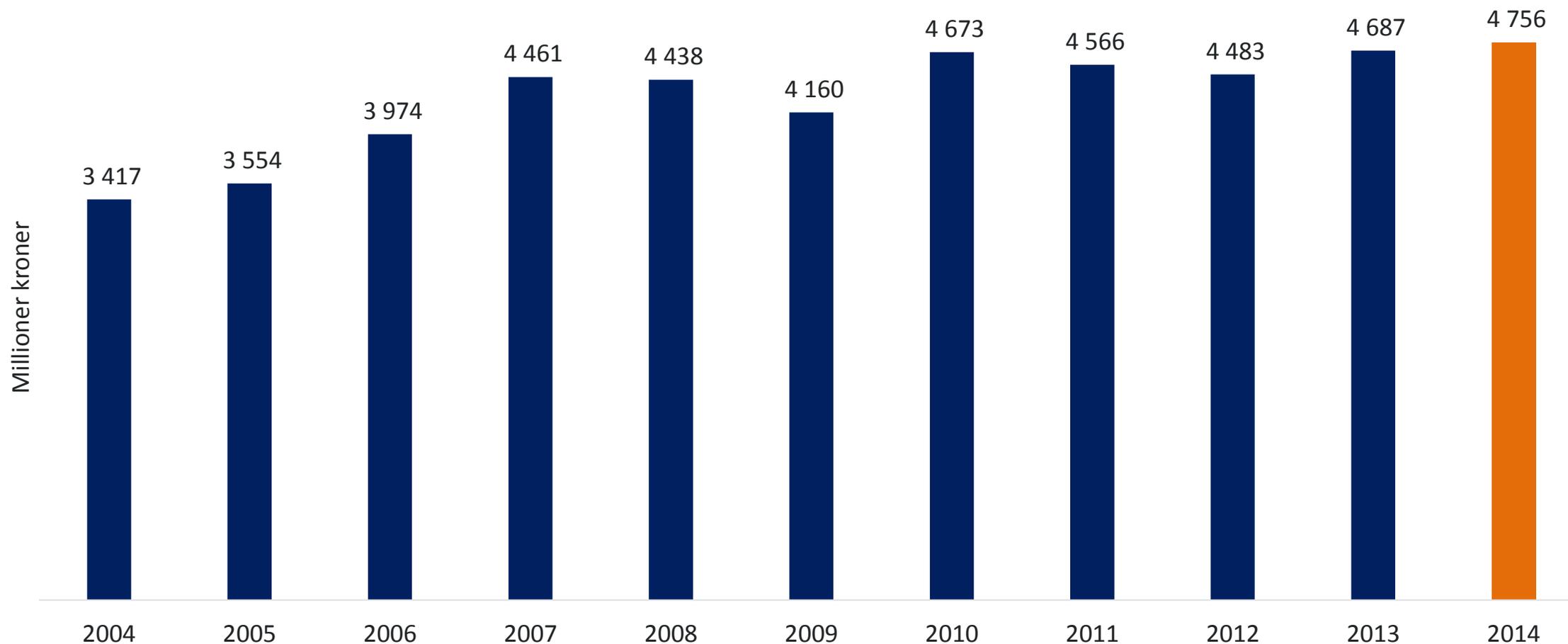
Bildet frem til 2013:

Verdiskaping i regionen ser ut til å ha stabilisert seg

2014:

69 millioner i vekst fra 2013 til 2014, en økning på én prosent

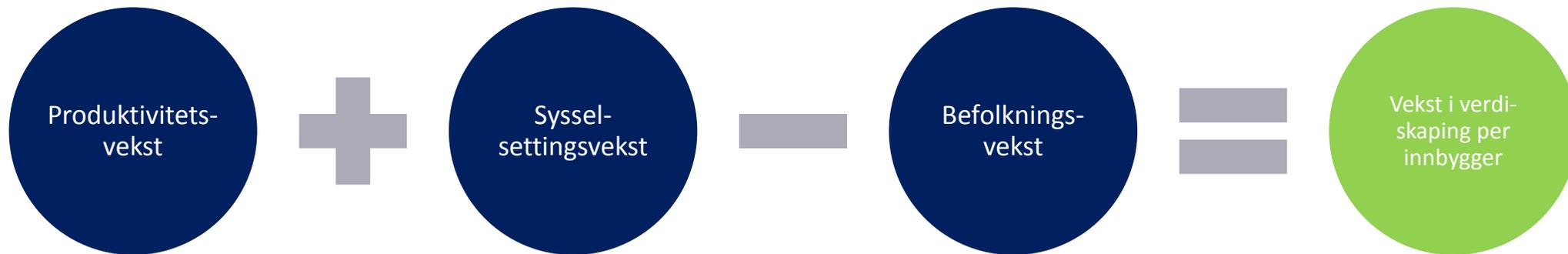

Hva driver veksten i en region?

Vekstregnskapet (growth accounting) dekomponerer veksten

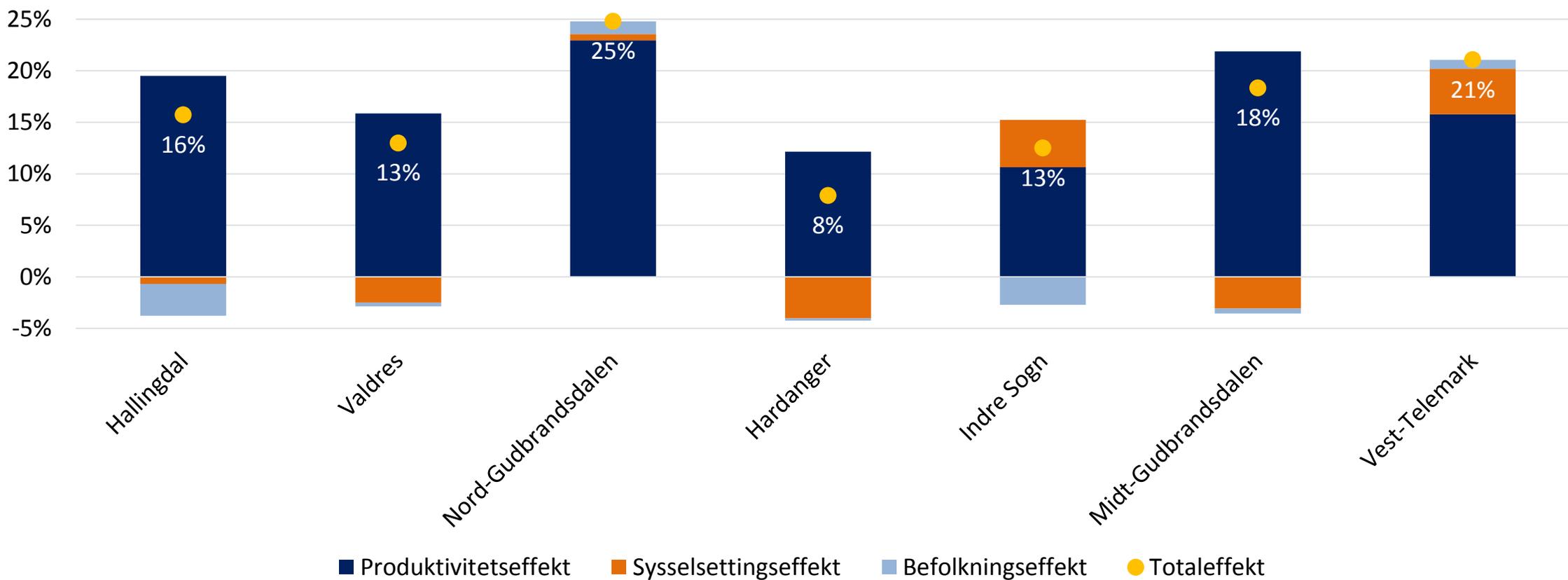
- **Verdiskaping per innbygger er avhengig av**
  - Hvor mange som er sysselsatt i regionen
  - Hvor mye hver sysselsatt skaper av verdier (produktivitet)
  - Hvor mange innbyggere det er i regionen

På vekstform får vi følgende sammenheng

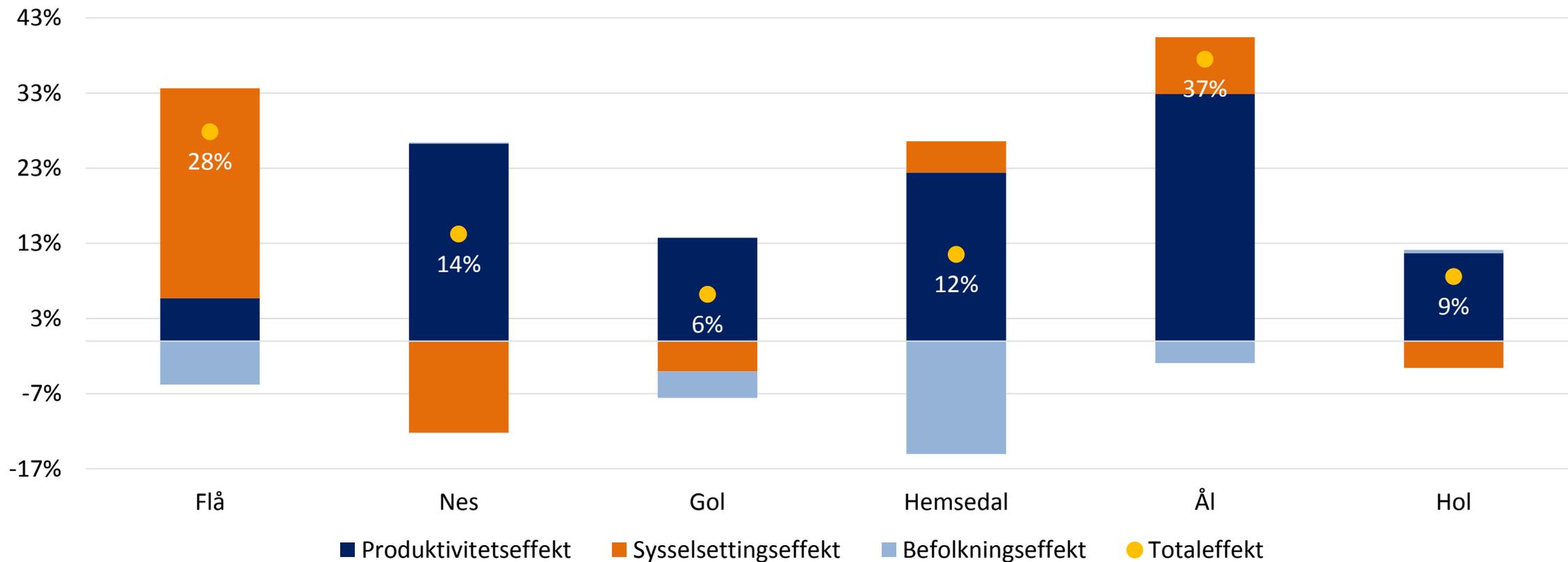
Like drivere for vekst i distrikts-Norge

Dekomponering av verdiskapingsvekst. Kilde: Menon og SSB

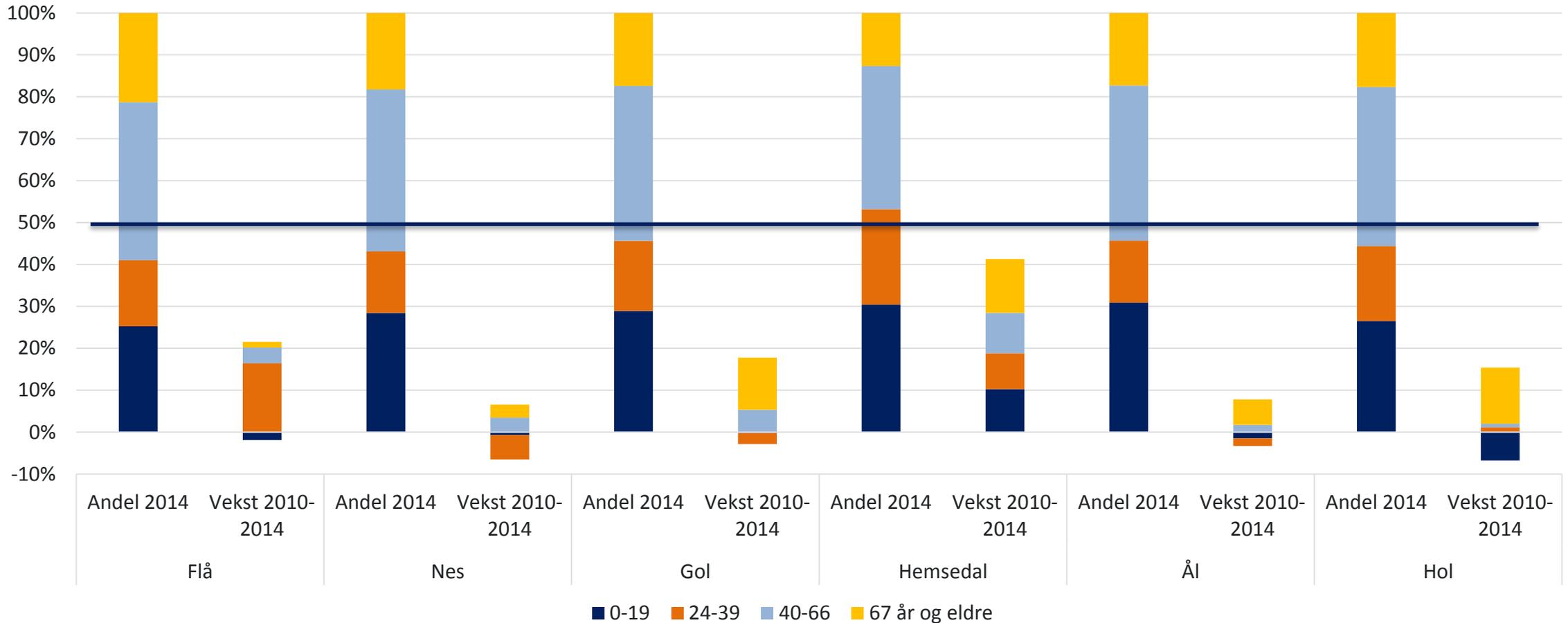
Vekstregnskap Hallingdal 2007-2012: Store forskjeller mellom kommunene i Hallingdal

Dekomponering av verdiskapingsvekst. Kilde: Menon og SSB

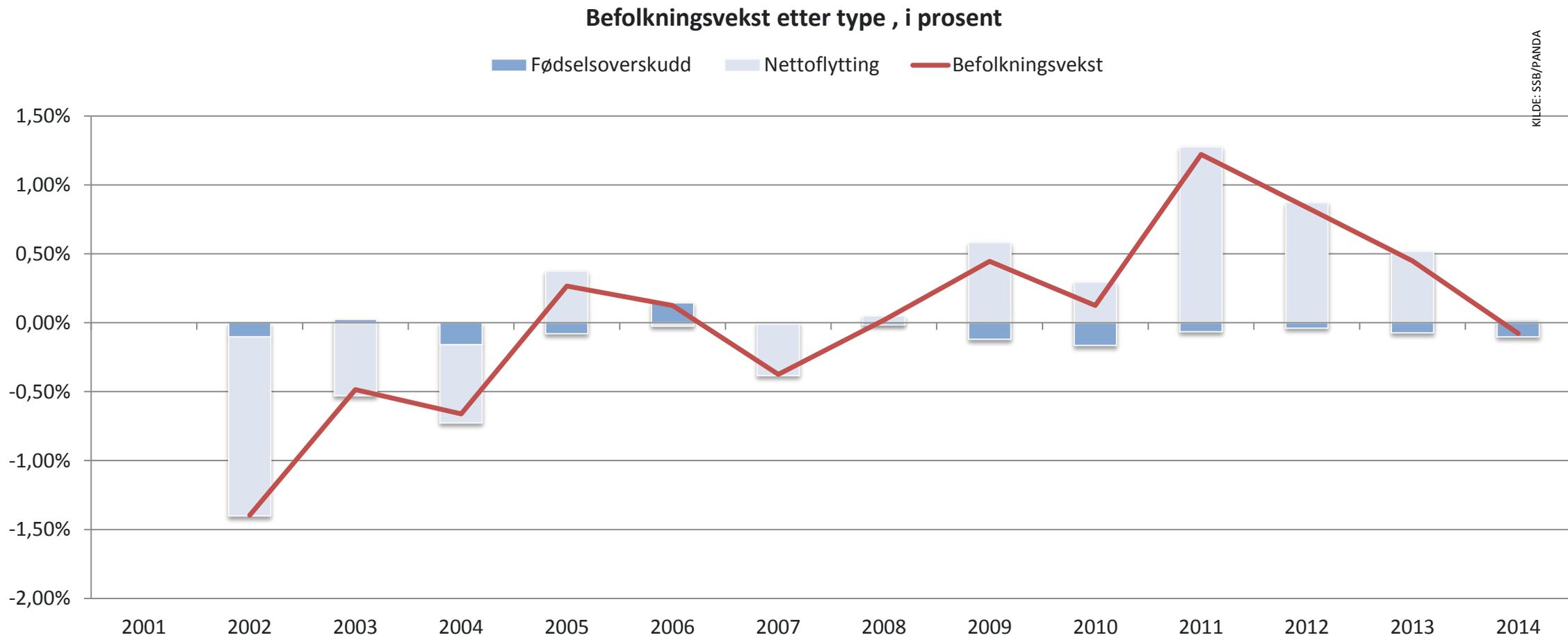

Hallingdal er godt voksen, men noen kommuner evner å tiltrekke seg yngre mennesker

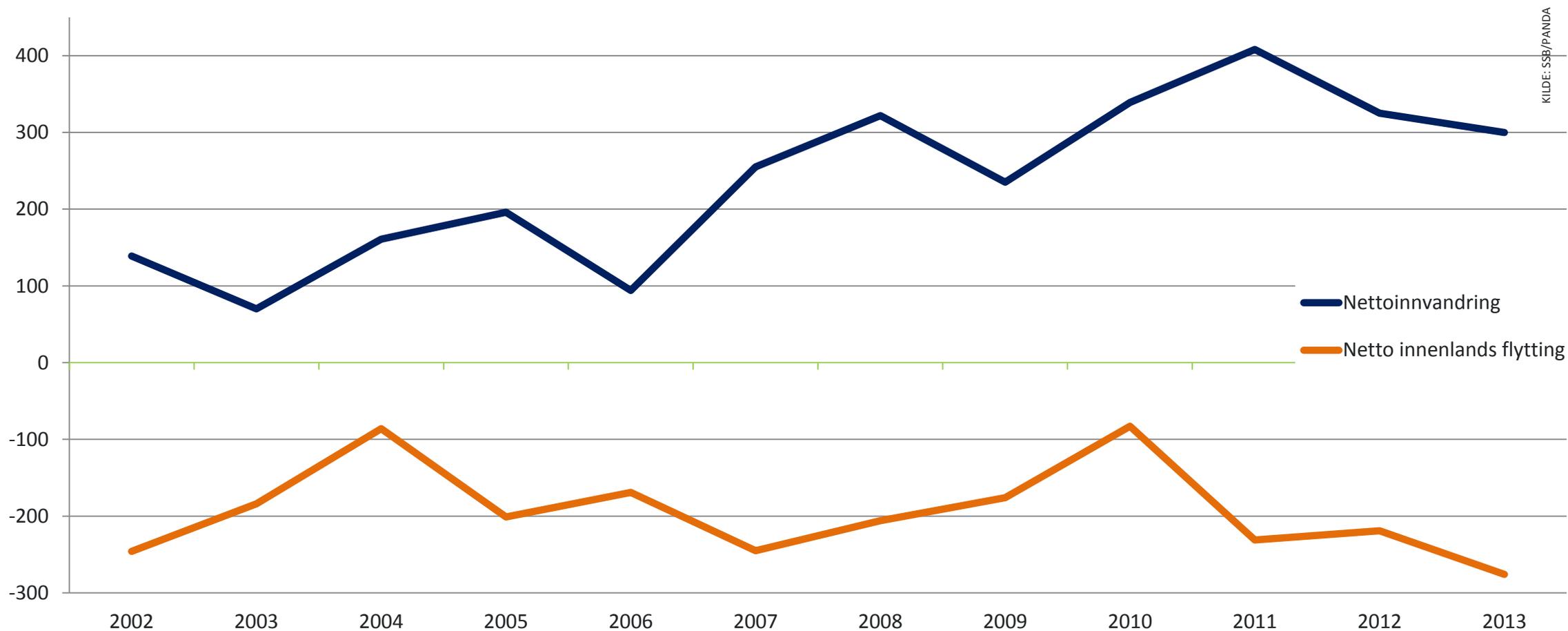
Hvem mister vi og hvorfor? Handler dette om samspill i Hallingdal eller er det utenforliggende krefter som påvirker?

Netto innflytting skaper befolkningsveksten i Hallingdal

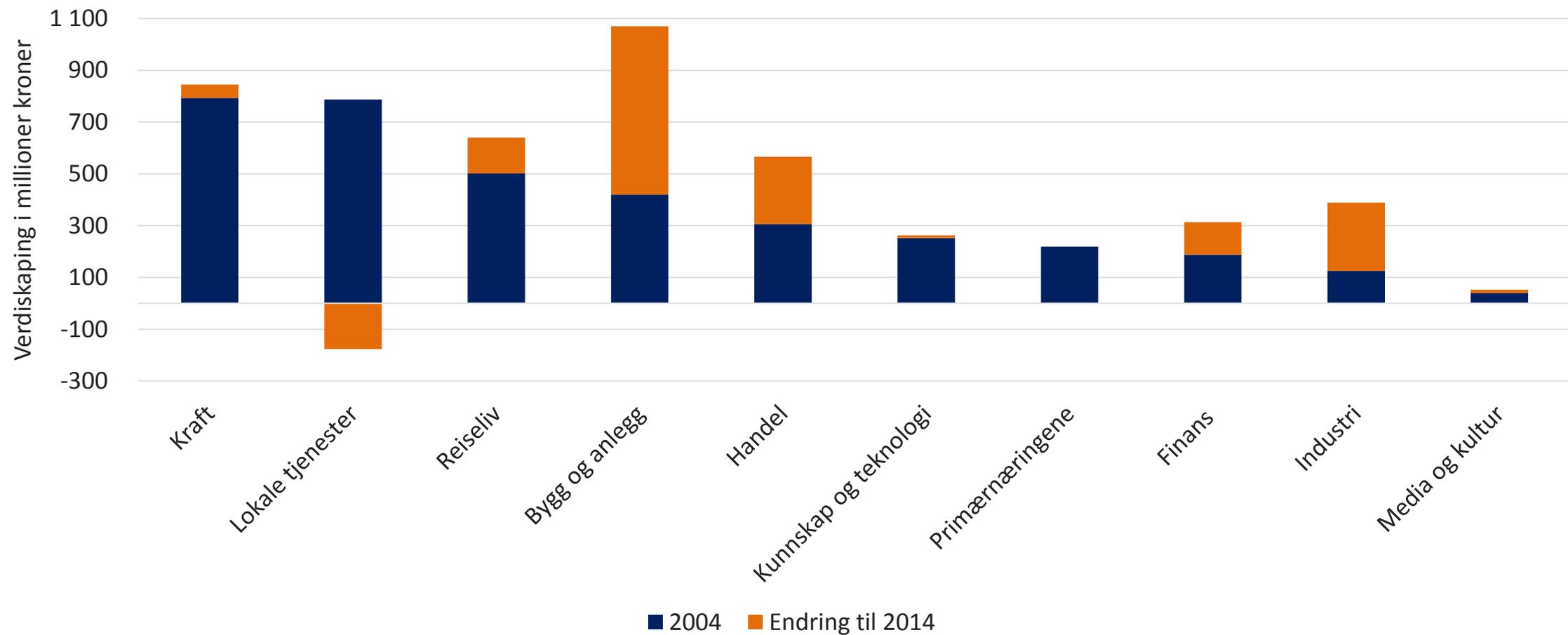

Innvandring bidrar til vekst: Dette er knyttet opp mot næringsstrukturen i Hallingdal

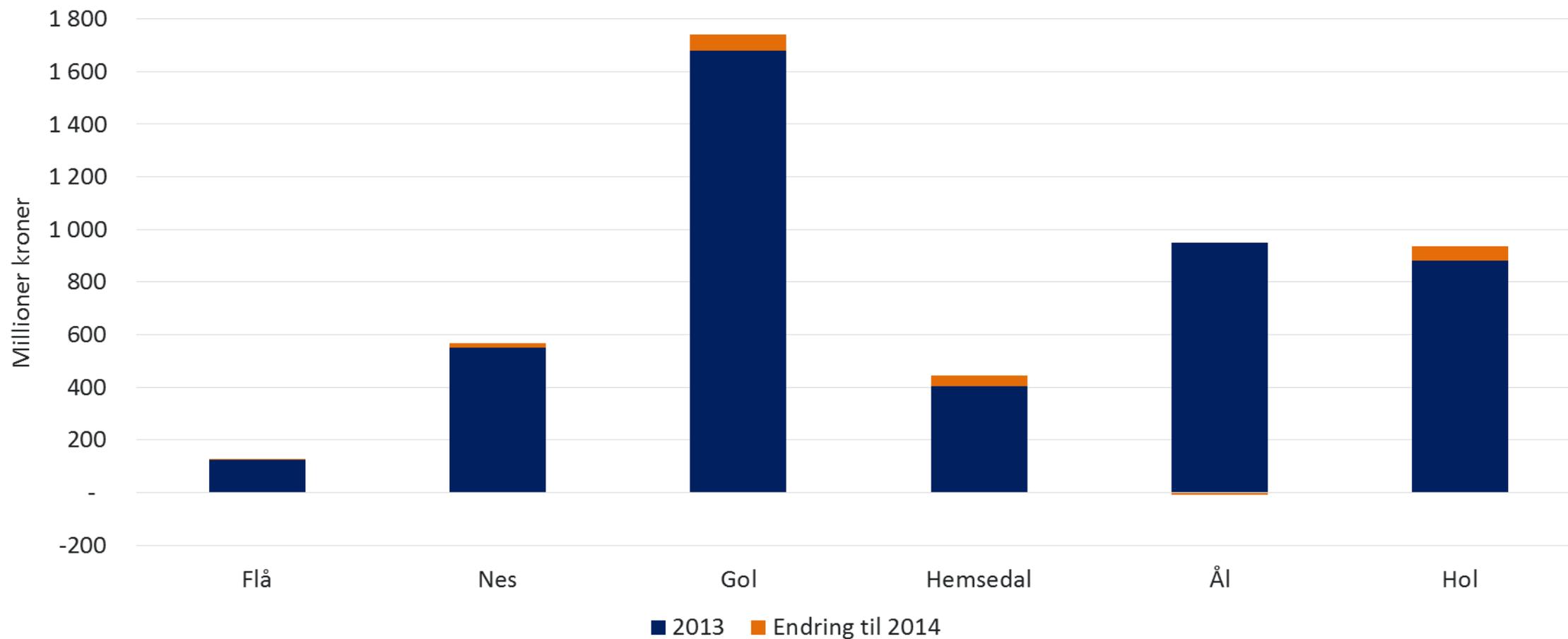

Samspill i næringslivet

De største næringene i 2004 har vokst til 2014

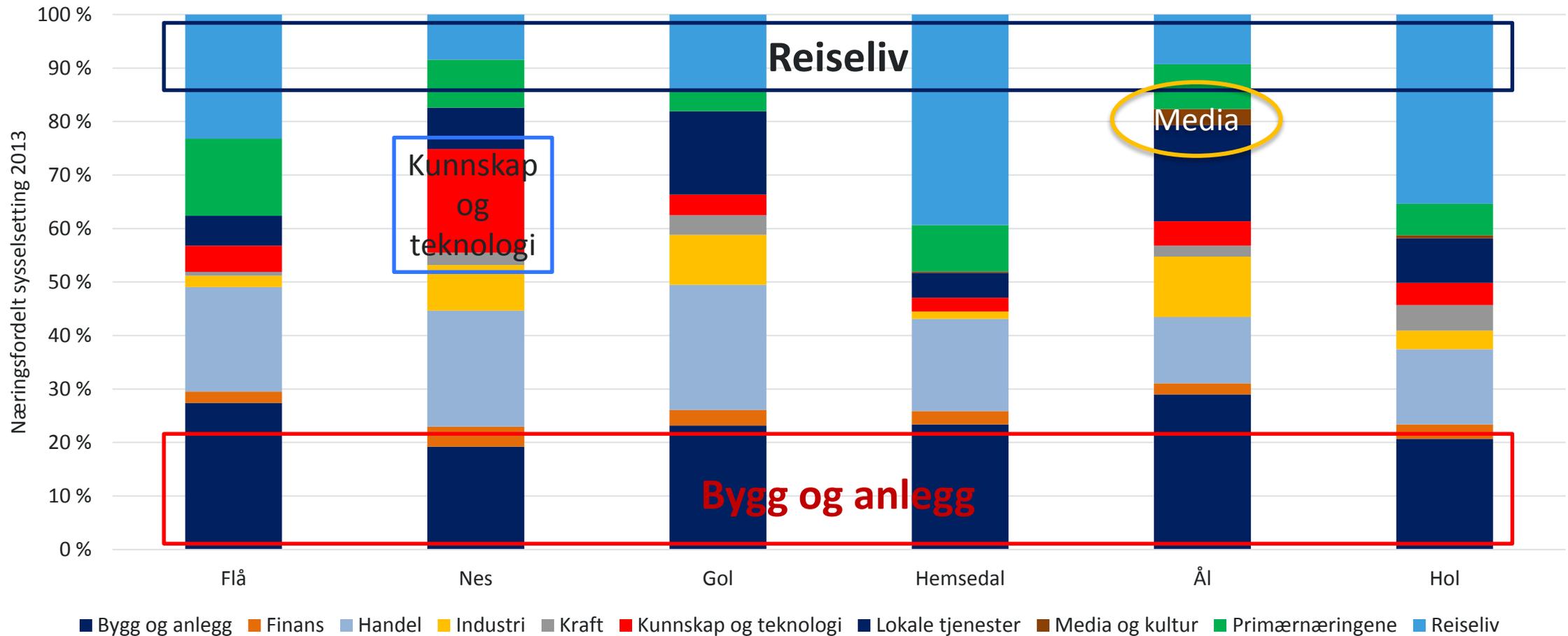
Verdiskaping i det private næringslivet er i vekst: Mange bidrar til veksten i Hallingdal

Regionens konkurransevne:

Noen tendenser til arbeidsdeling mellom kommunene

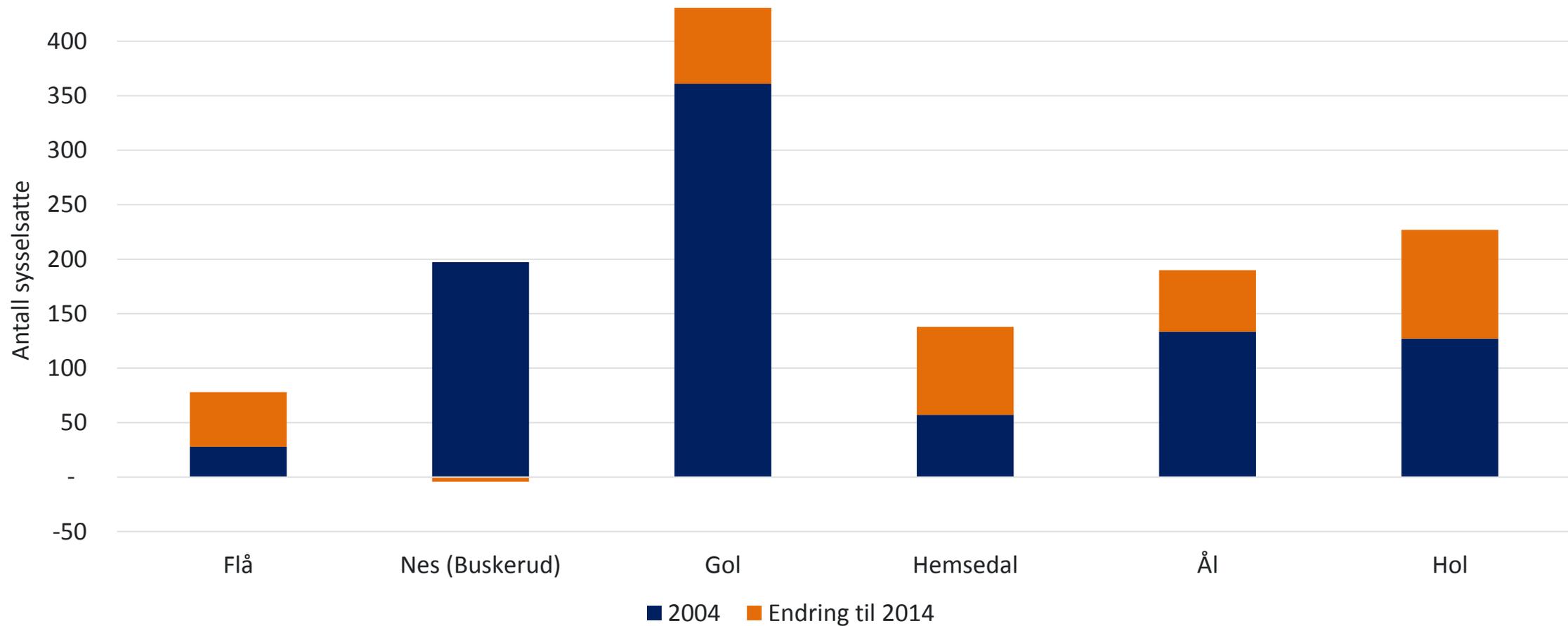
Skal det være en arbeidsdeling på næringsnivå?

Regionens konkurransekraft:

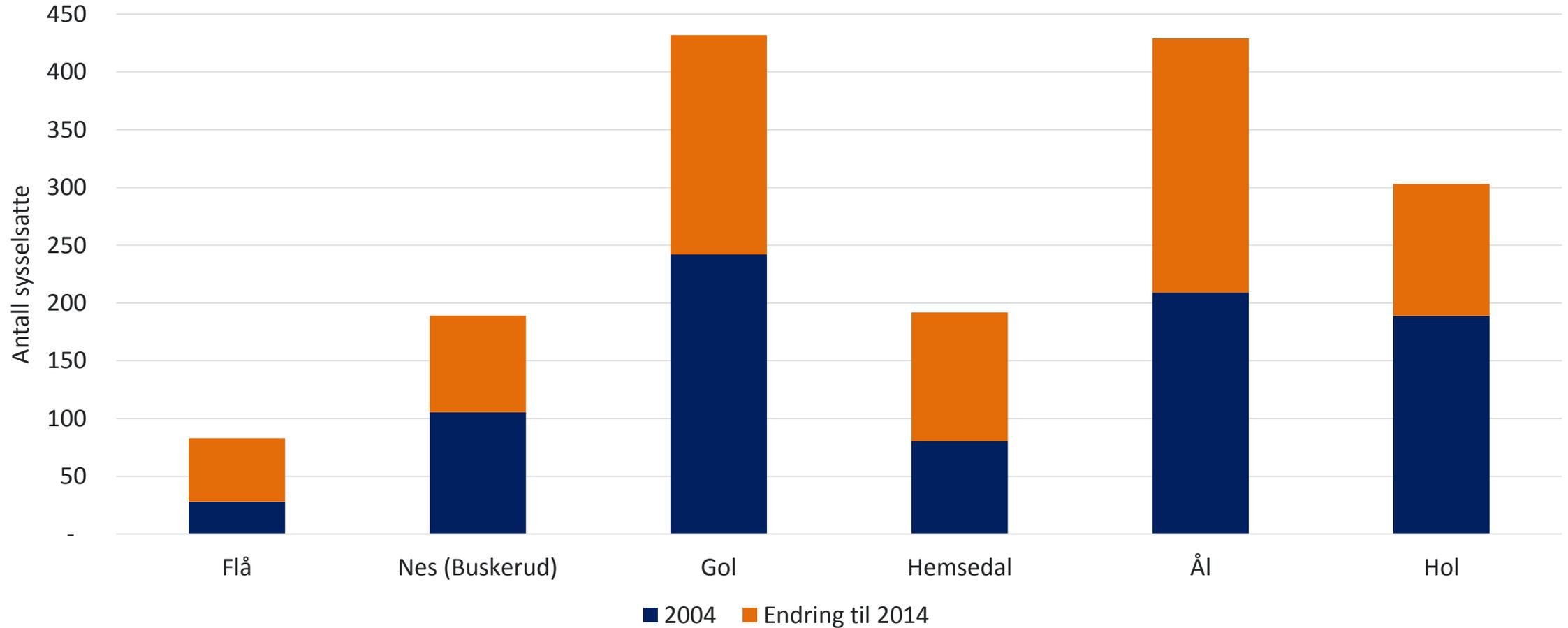
Gol er et tydelig handelssentrum i regionen

Økt sysselsettingen innen handel i flere kommuner

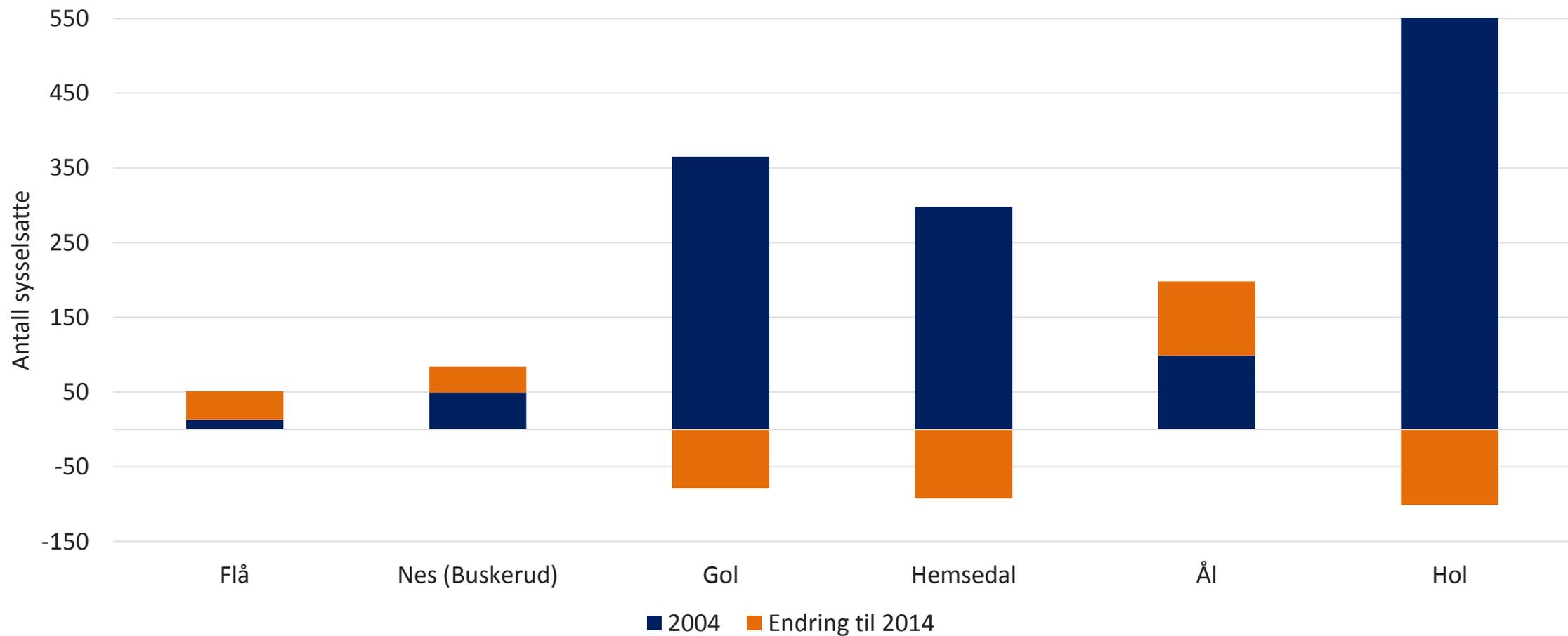

Regionens konkurransekraft:

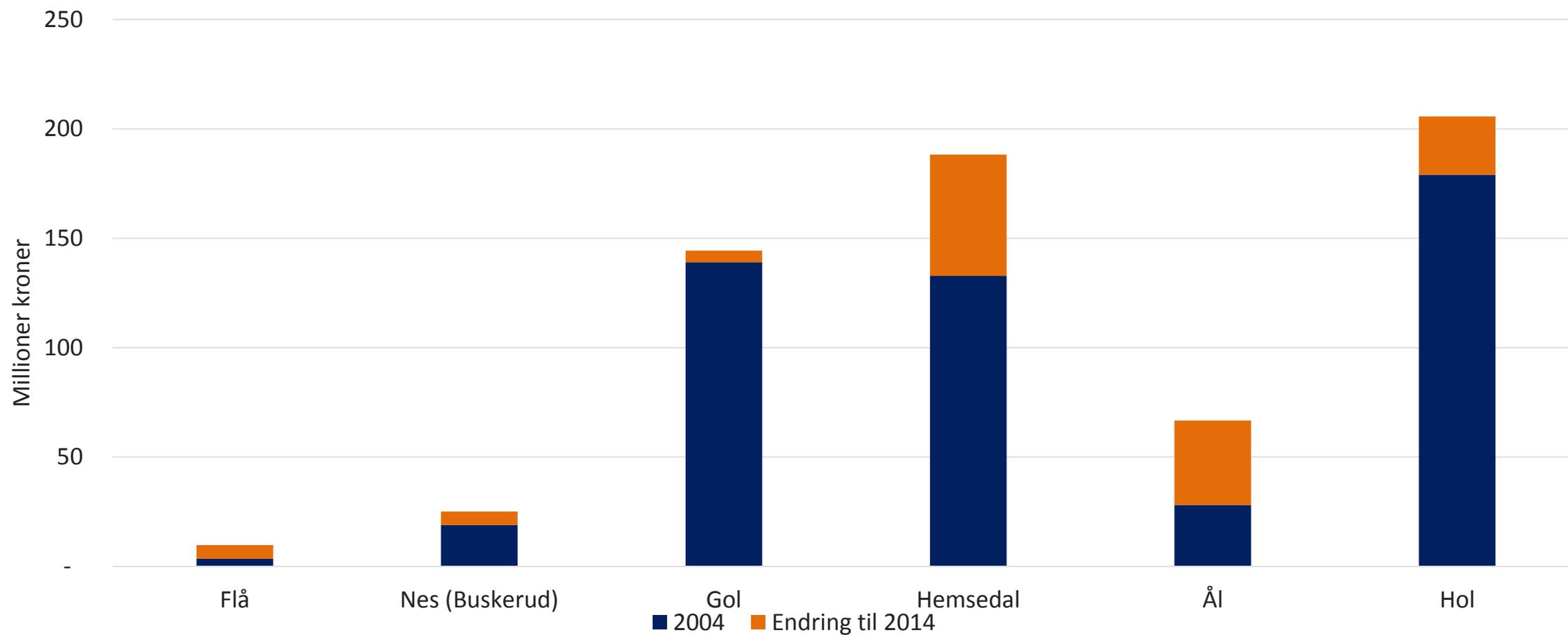
Kraftig sysselsettingsvekst innen bygg og anlegg

Regionens konkurransekraft: Reiselivsnæringen er stor og stabil

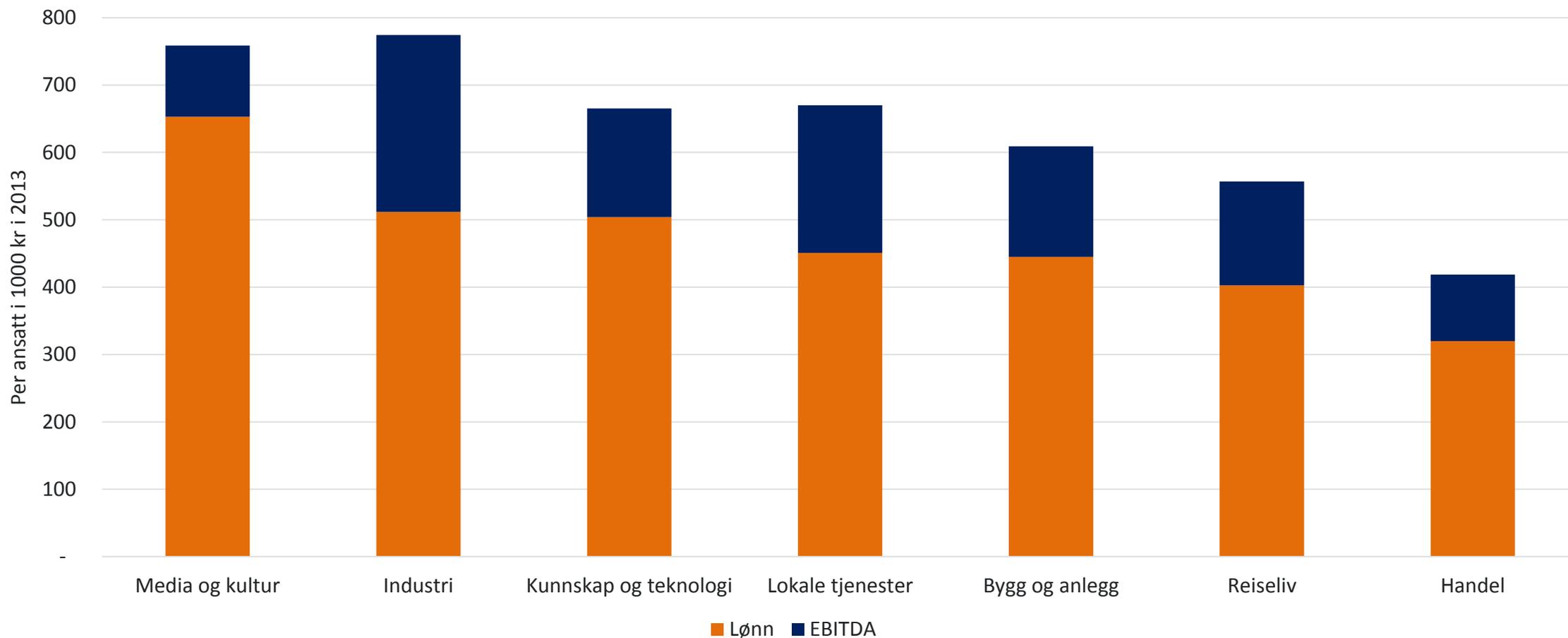

Målt i verdiskaping er reiselivsnæringen en vekstnæring i hele Hallingdal

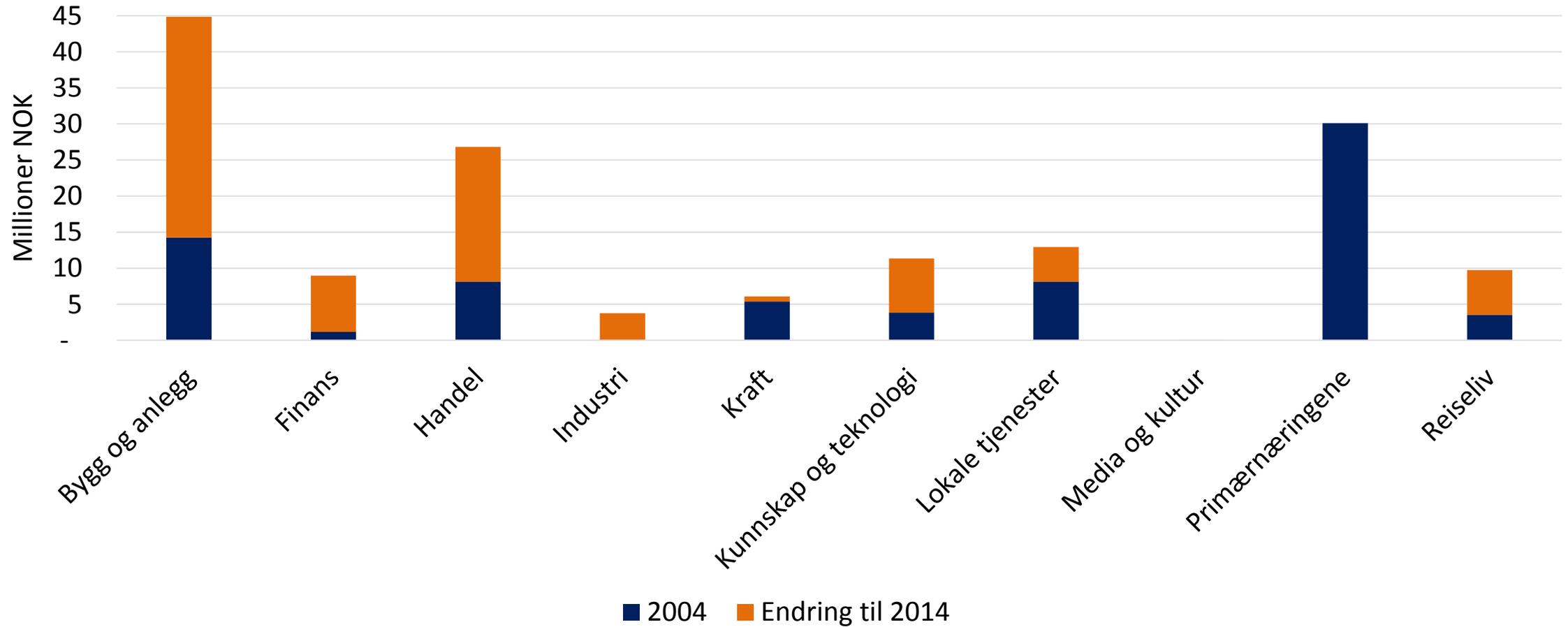
Regionens konkurransevne:

Flest arbeidsplasser i næringene med lavest produktivitet

Regionens konkurransevne:

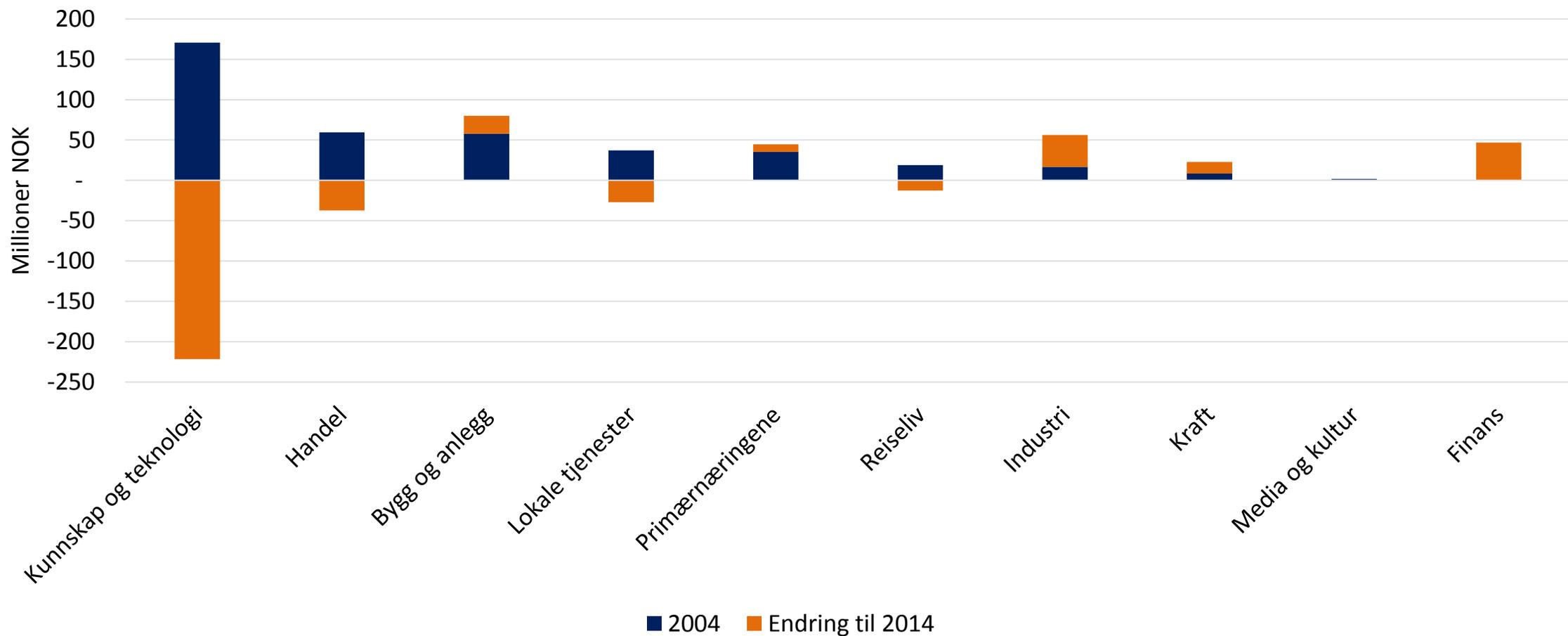
Flå: Primærnæringen er stor, bygg og anlegg skaper vekst

Regionens konkurransevne:

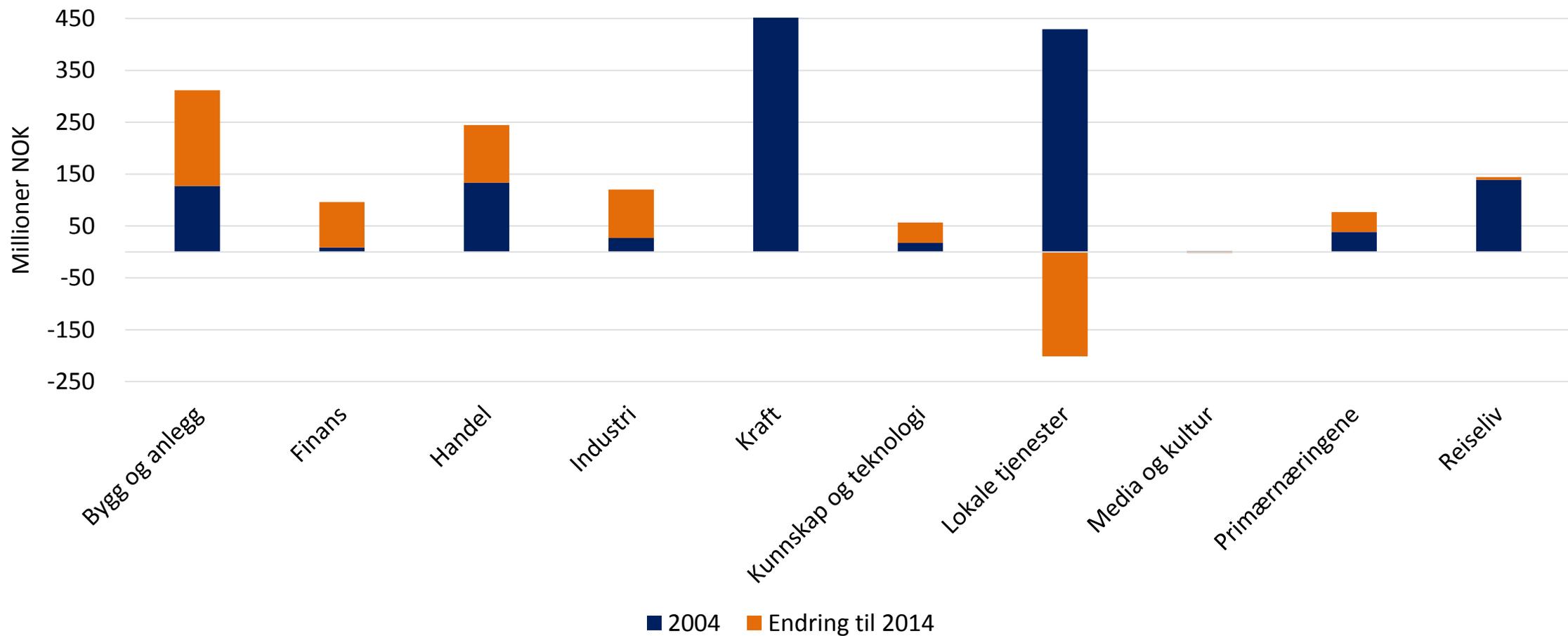
Nes: Kunnskap og teknologi er størst uansett år

Næringslivet er sårbart

Regionens konkurransevne:

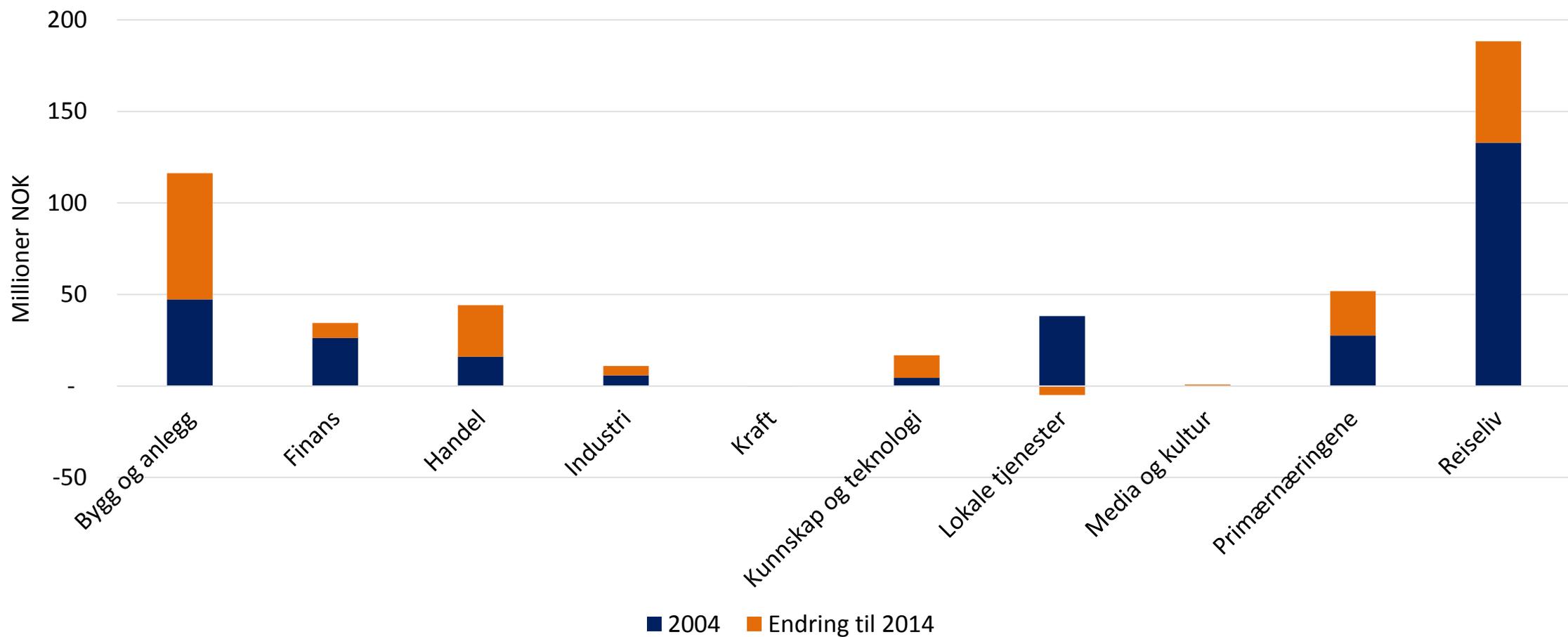
Gol: Kraftinntekter og lokale tjenester

Regionens konkurransevne:

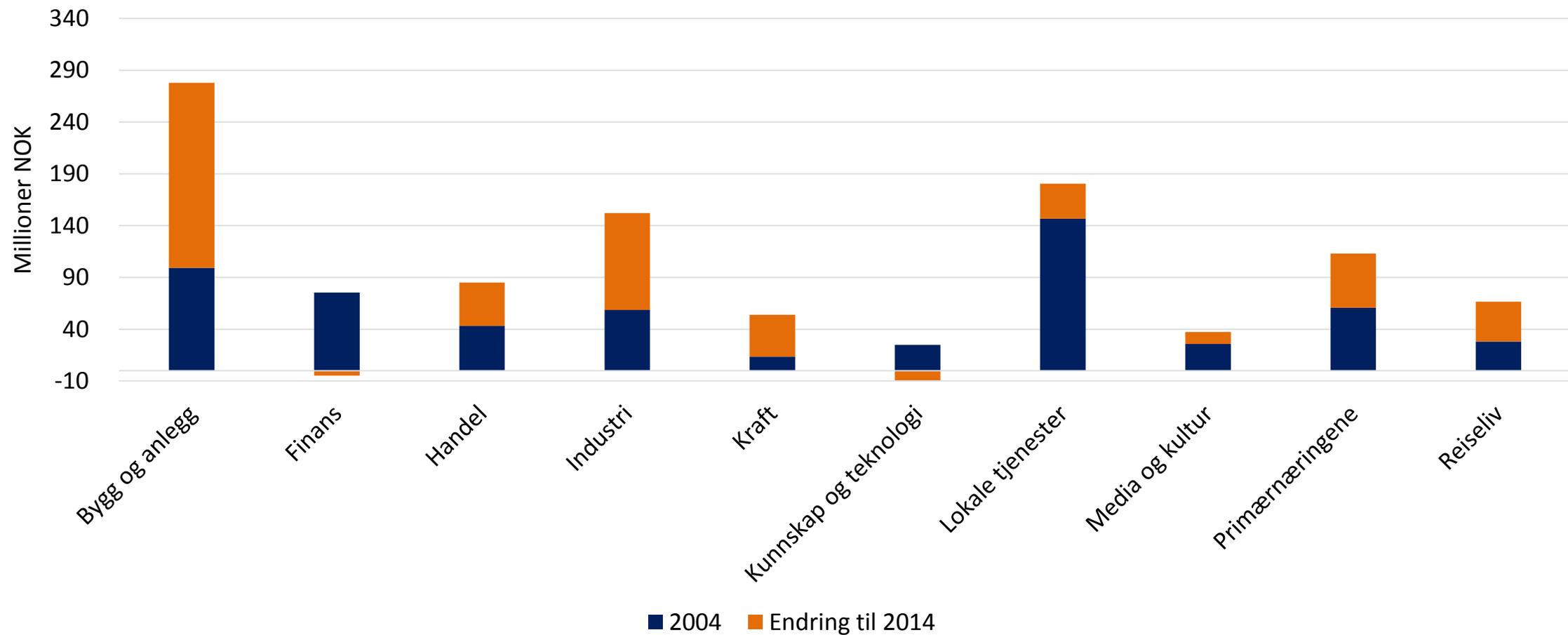
Hemsedal: Reiselivsnæringen er størst uansett år

Skistar er viktigere for Hemsedal enn Statoil er for Norge

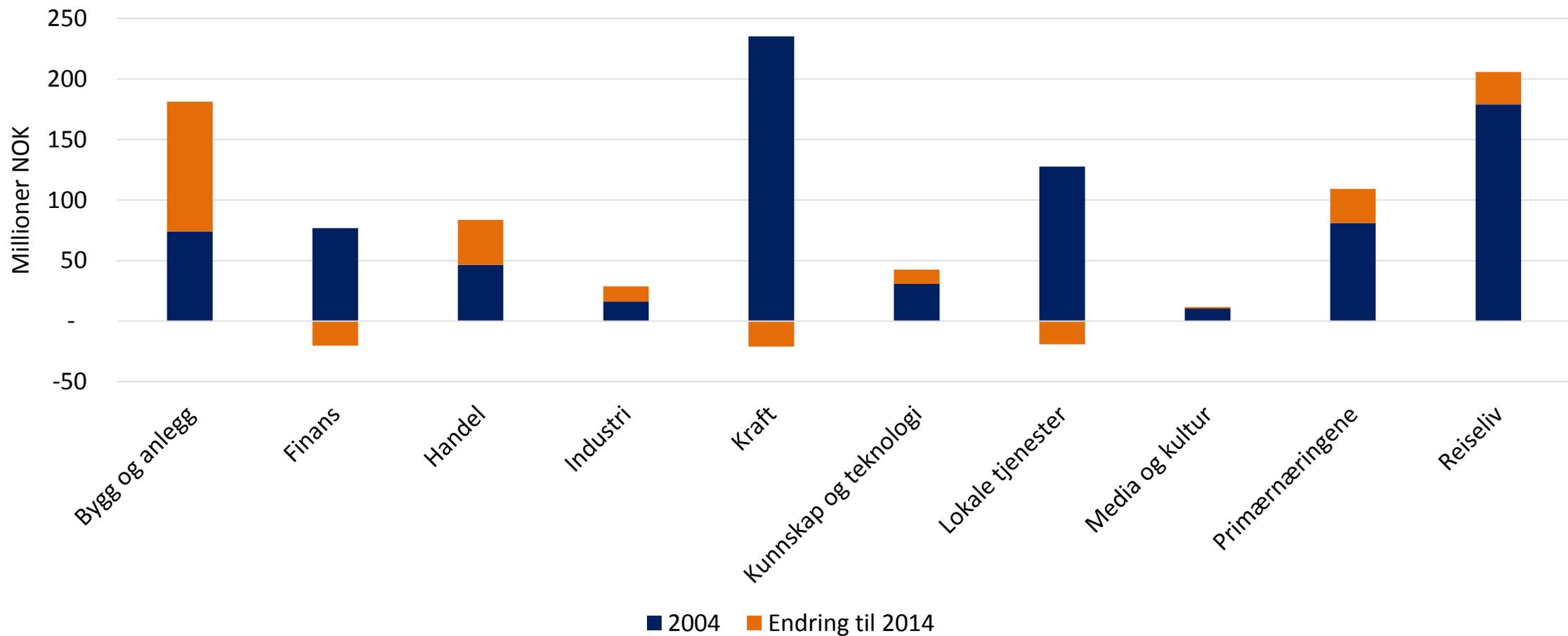
Regionens konkurransevne:

ÅL: Bygg og anlegg og industri er viktige drivere i kommunen

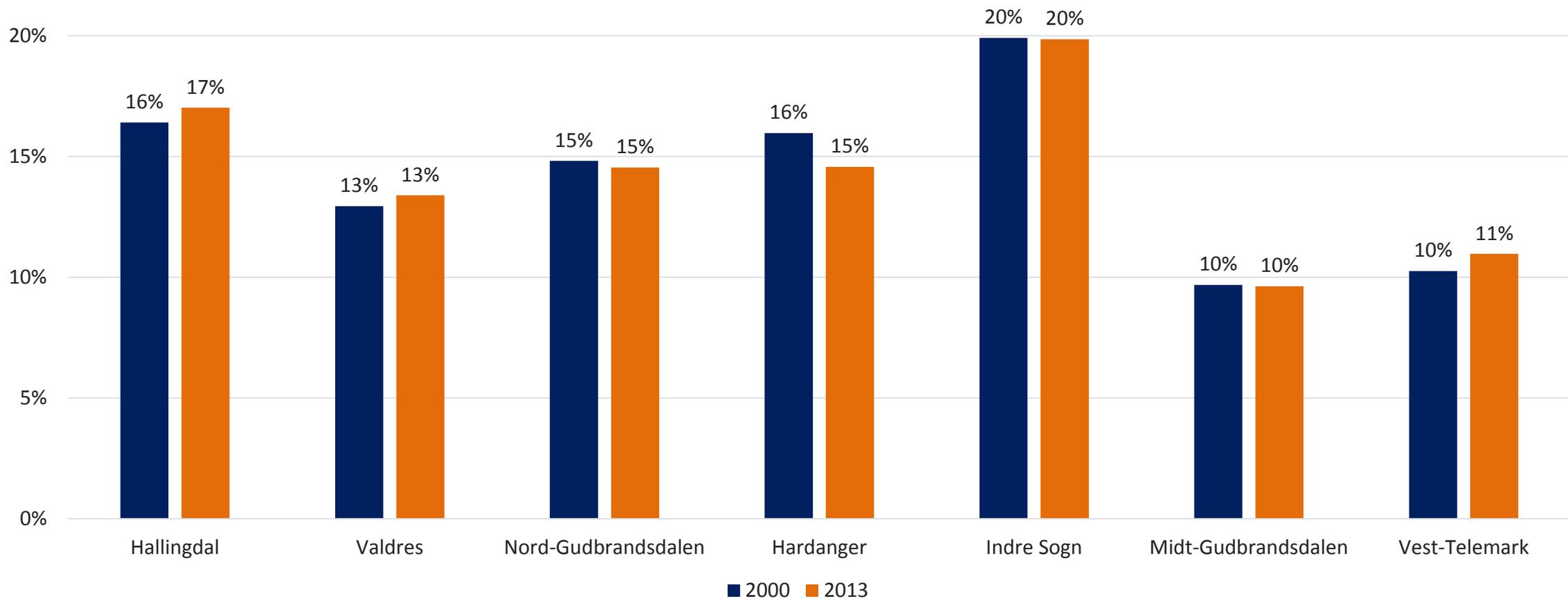
Regionens konkurransevne:

Hol: Kraftinntekter, reiseliv og lokale tjenester

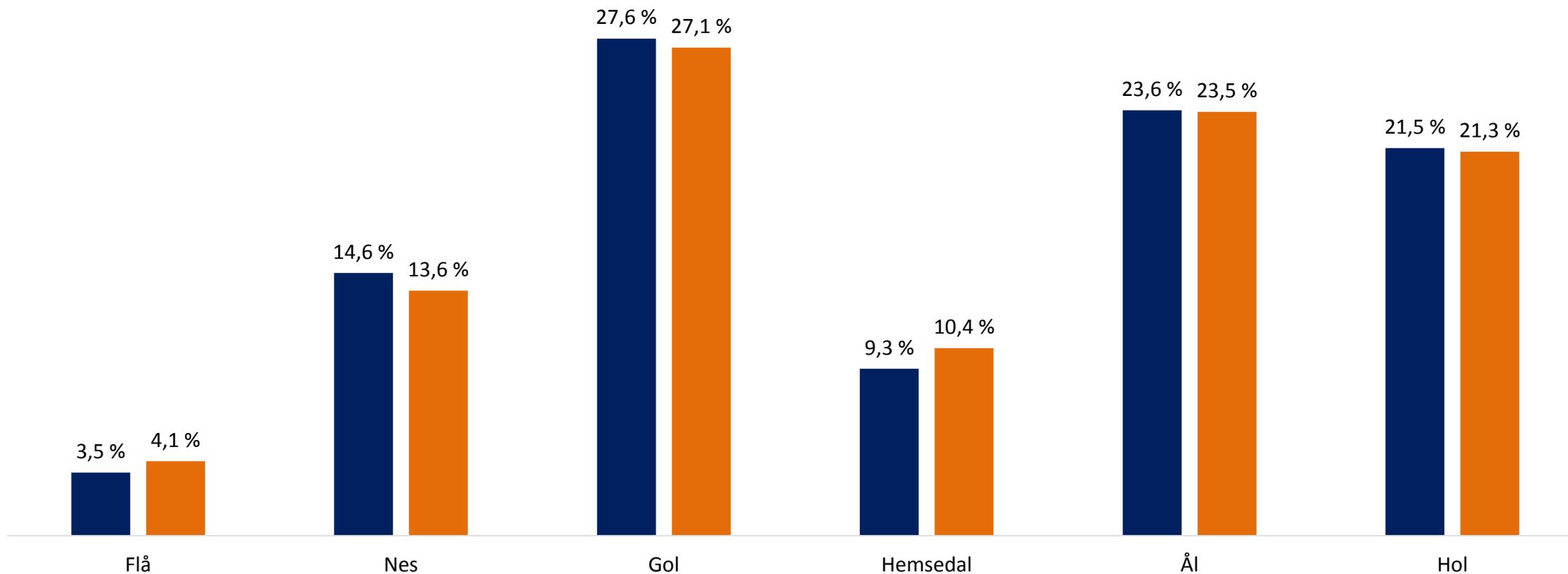
Samspill i arbeidsmarkedet

Sammenliknet med andre distrikter skapes det arbeidsplasser i Hallingdal

Andel arbeidsplasser fordelt på regioner. Kilde: SSB

De nye arbeidsplassene skapes i Flå og Hemsedal

Andel av regionens arbeidsplasser fordelt på kommuner. Kilde: SSB ■ 2004 ■ 2013

Internt arbeidsmarked

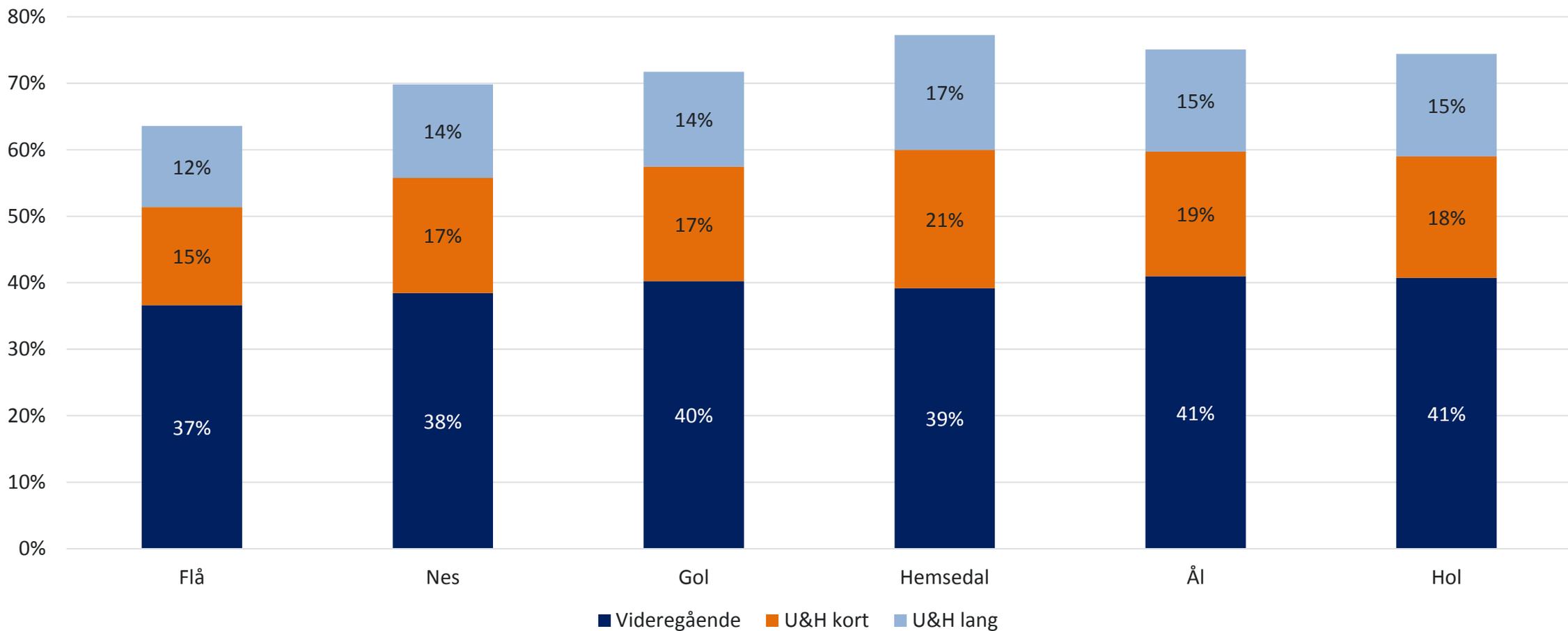
Gol og Ål tiltrekker seg arbeidskraft fra flere kommuner

Gol tiltrekker seg arbeidskraft fra hele Hallingdal

		Jobber i...					
		Flå	Nes	Gol	Hemsedal	Ål	Hol
Bor i ...	Flå	80 %	3 %	1 %	0 %	0 %	0 %
	Nes	5 %	84 %	9 %	0 %	4 %	0 %
	Gol	2 %	5 %	66 %	5 %	8 %	1 %
	Hemsedal	0 %	0 %	4 %	87 %	1 %	0 %
	Ål	0 %	1 %	10 %	1 %	75 %	5 %
	Hol	1 %	1 %	2 %	0 %	7 %	88 %
Andel av arbeidskraft som løses med arbeidskraft i regionen		89 %	93 %	92 %	93 %	95 %	94 %
Totalt antall sysselsatte i regionen		439	1 441	2 870	1 103	2 493	2 259

- Sysselsettingsbehovet i regionen løses av det interne arbeidsmarkedet i regionen.
- Mange bor og jobber i samme kommune
- Størst arbeidsutveksling mellom Gol og de andre kommunene i Hallingdal

Utdannelsesnivået øker jo lengre inn i dalen du kommer

Befolkning fordelt på utdanningsnivå kommunene i Hallingdal. Kilde: SSB

Innbyggernes utdanningsnivå er viktig for kommunens vekstevne

- En svak sammenheng i tverrsnitt av verdiskaping per innbygger mot andel høyere utdannede
- Ingen sammenheng når man ser på vekst 2004-2012 og andel høyere utdannede i 2005

Administrerende direktør i innovasjon Norge Anita Krohn Traaseth mener at den viktigste skolen begynner på arbeidsplassen

Yrkesfagene betyr mye for norsk innovasjonsevne

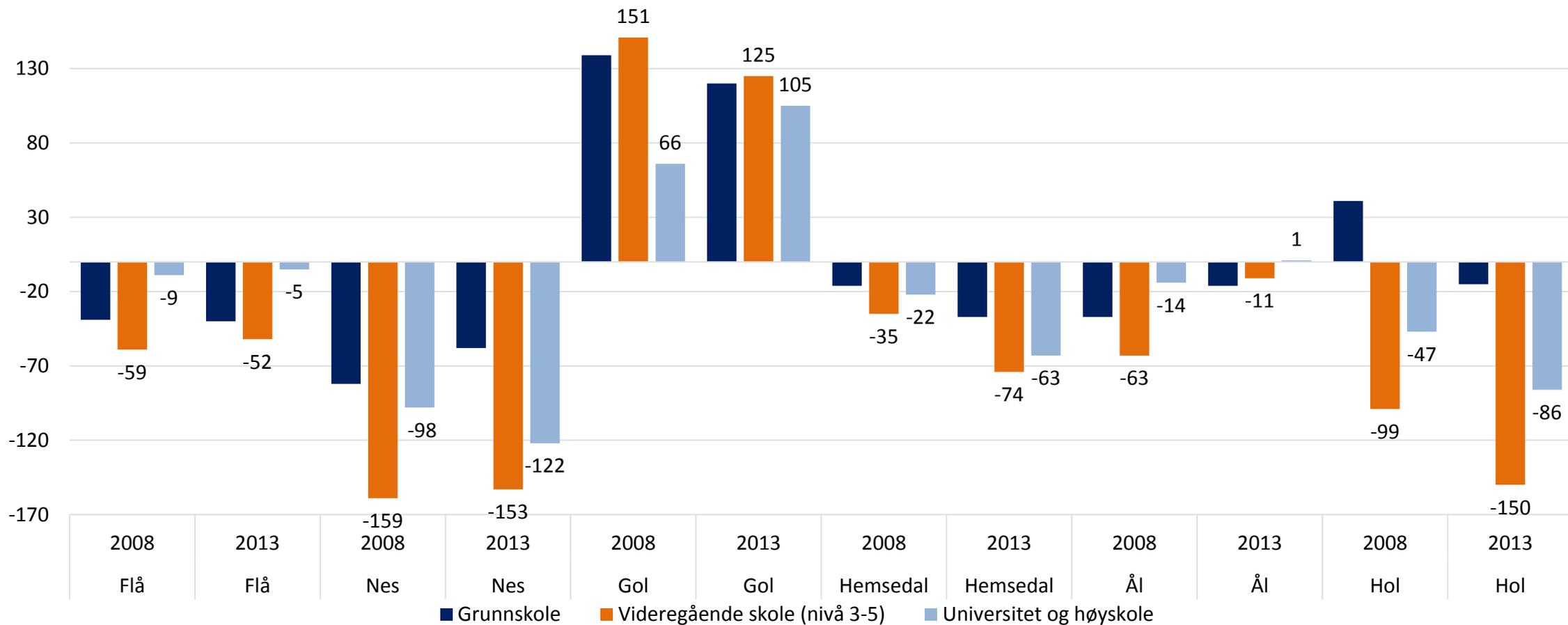
Yrkesfagene er og vil bli enda viktigere for utviklingen av det nye Norge

Publisert den 1. mar 2015, kl. 08:00 av

Anita Krohn Traaseth

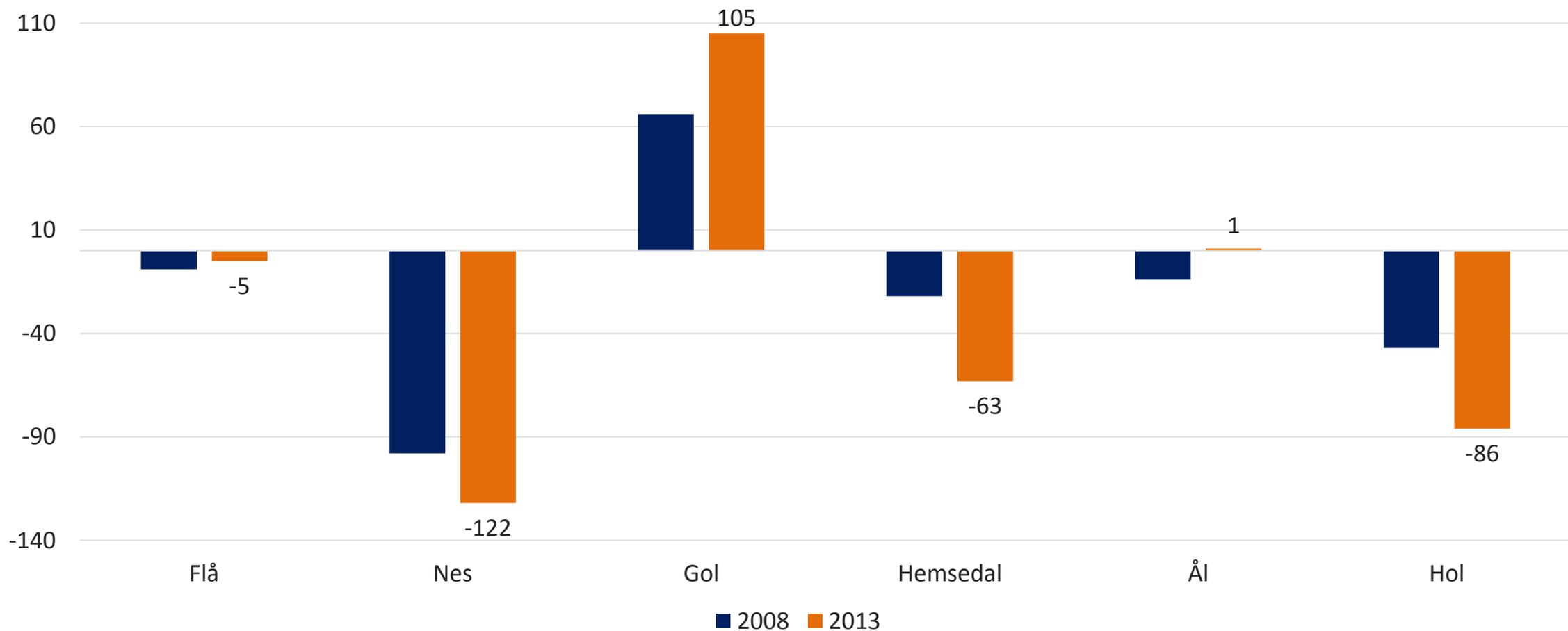
Administrerende direktør Innovasjon Norge

Mange pendler til Gol på arbeid

Netto pendling etter utdanning, 2013. Kilde: SSB

«Brain gain» på Gol – trenden er økende

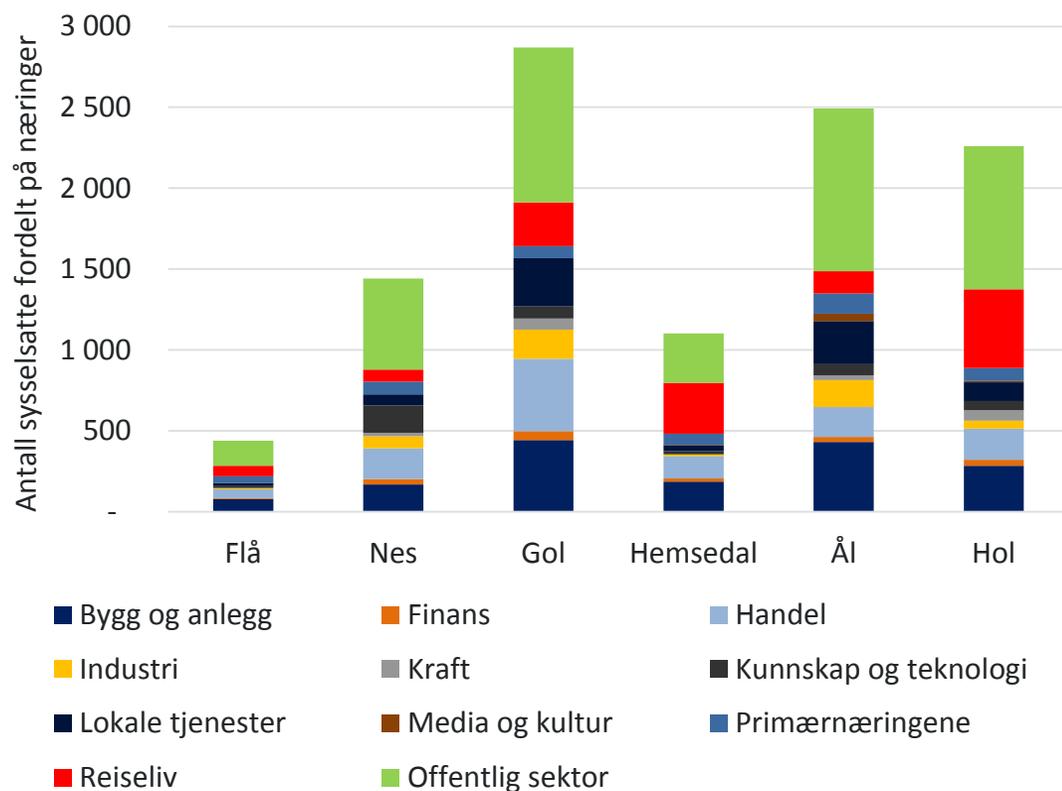

Netto pendling universitet og høgskoleutdanning Kilde: SSB

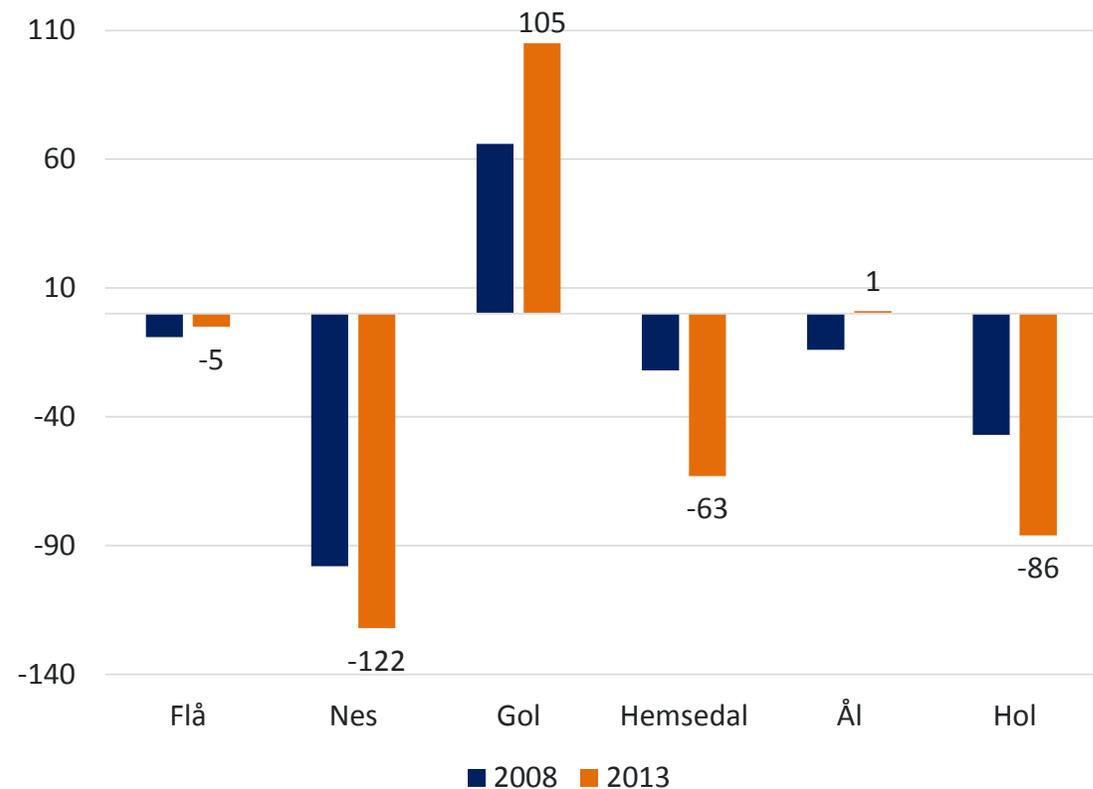
**Hvem betyr hva for
de andre og for
Hallingdal?**

Gol er en tydelig arbeidsgiver

Klart flest arbeidsplasser

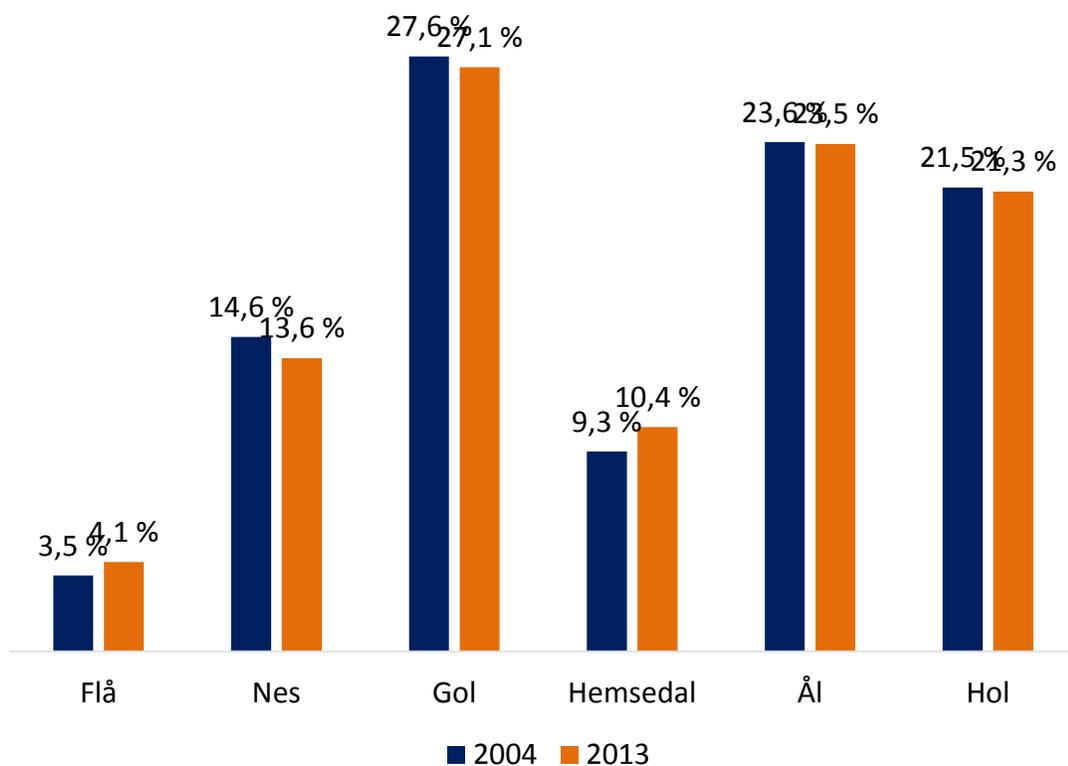

Brain gain

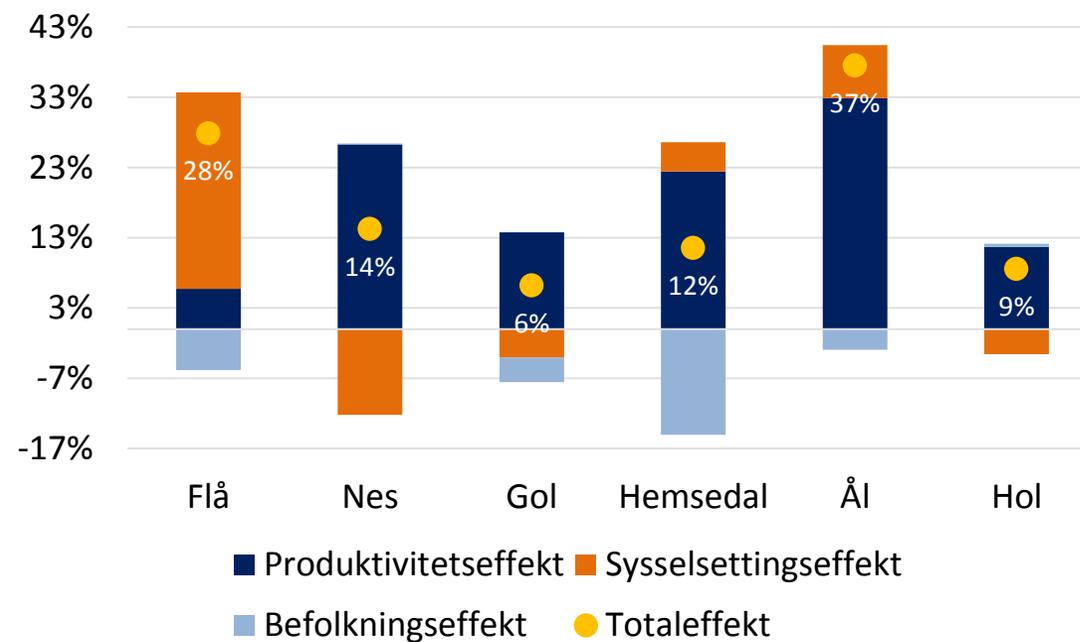
Vekstmotorene Flå og Hemsedal

Nye arbeidsplasser

Nye innbyggere

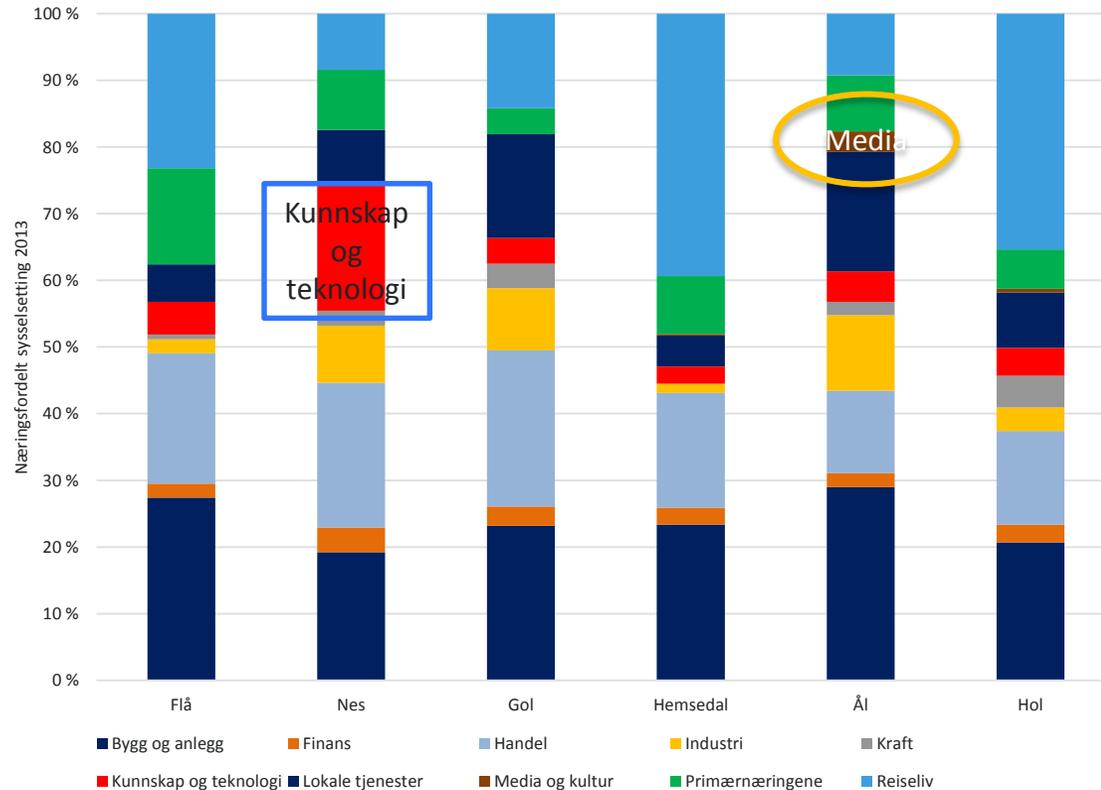
Dekomponering av verdiskapingsvekst. Kilde: Menon og SSB

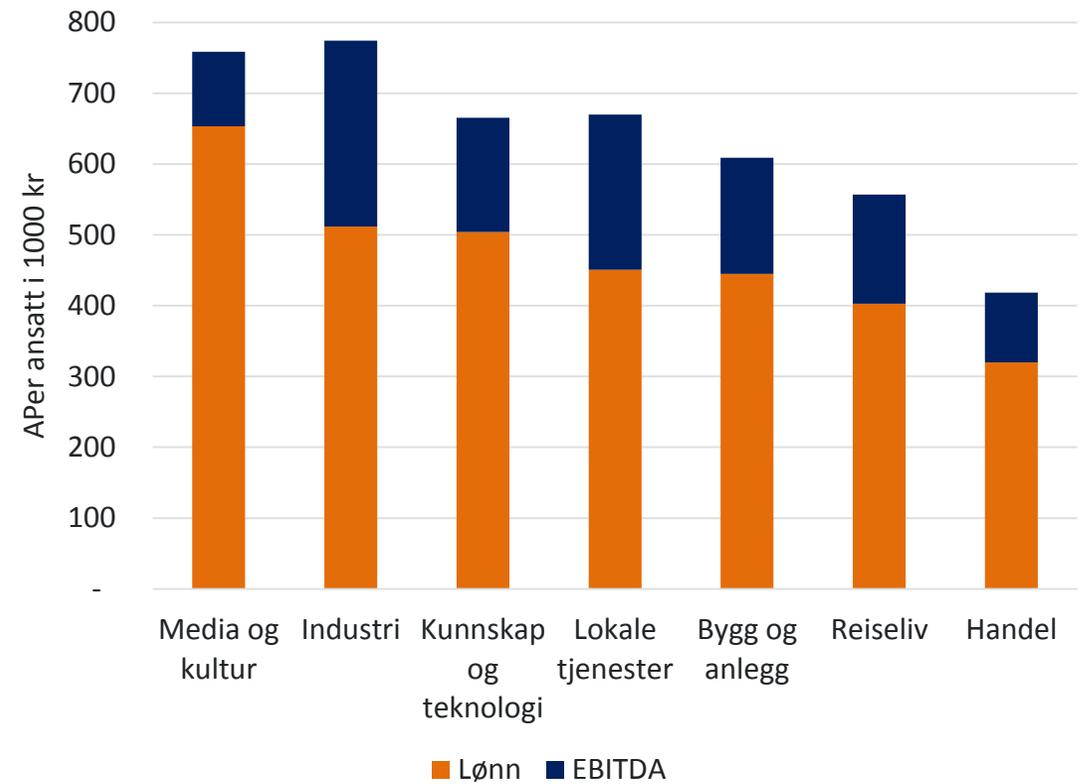
Nes og Ål:

Andre typer arbeidsplasser innen næringer med høy verdiskaping

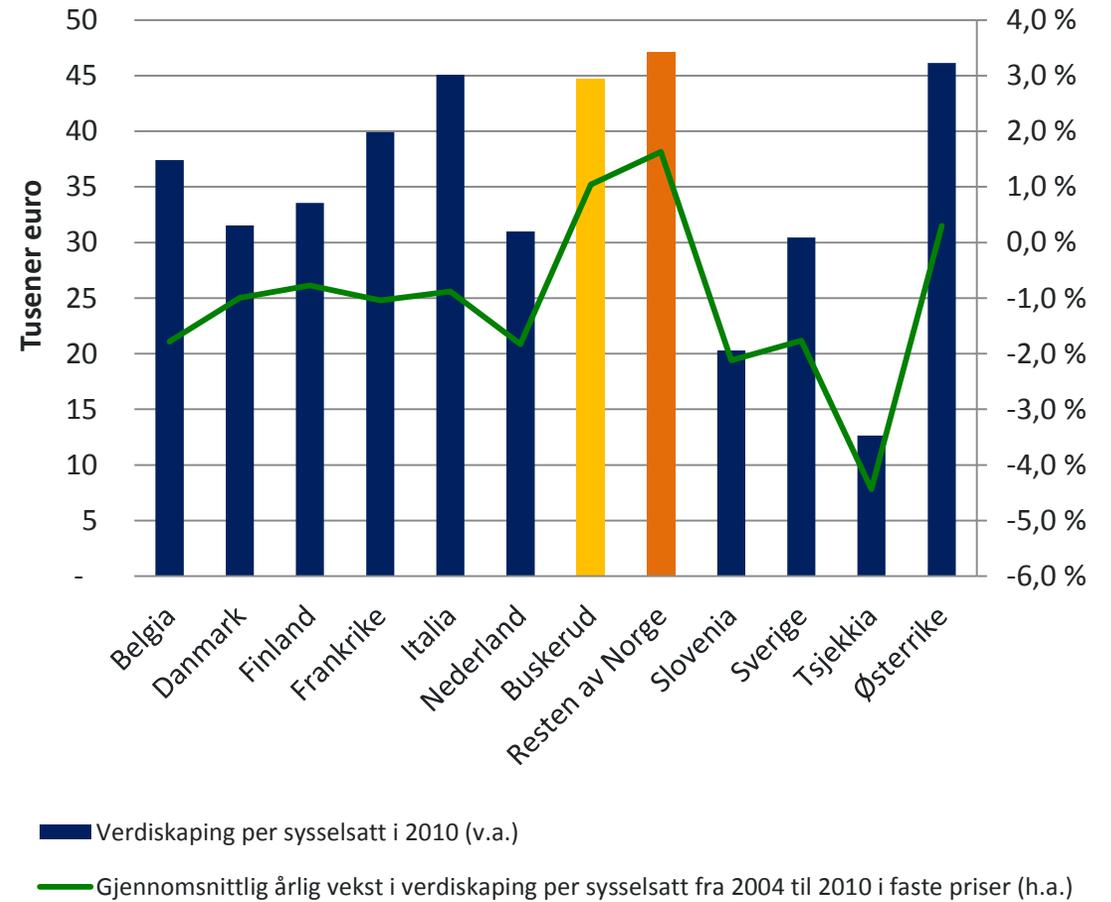
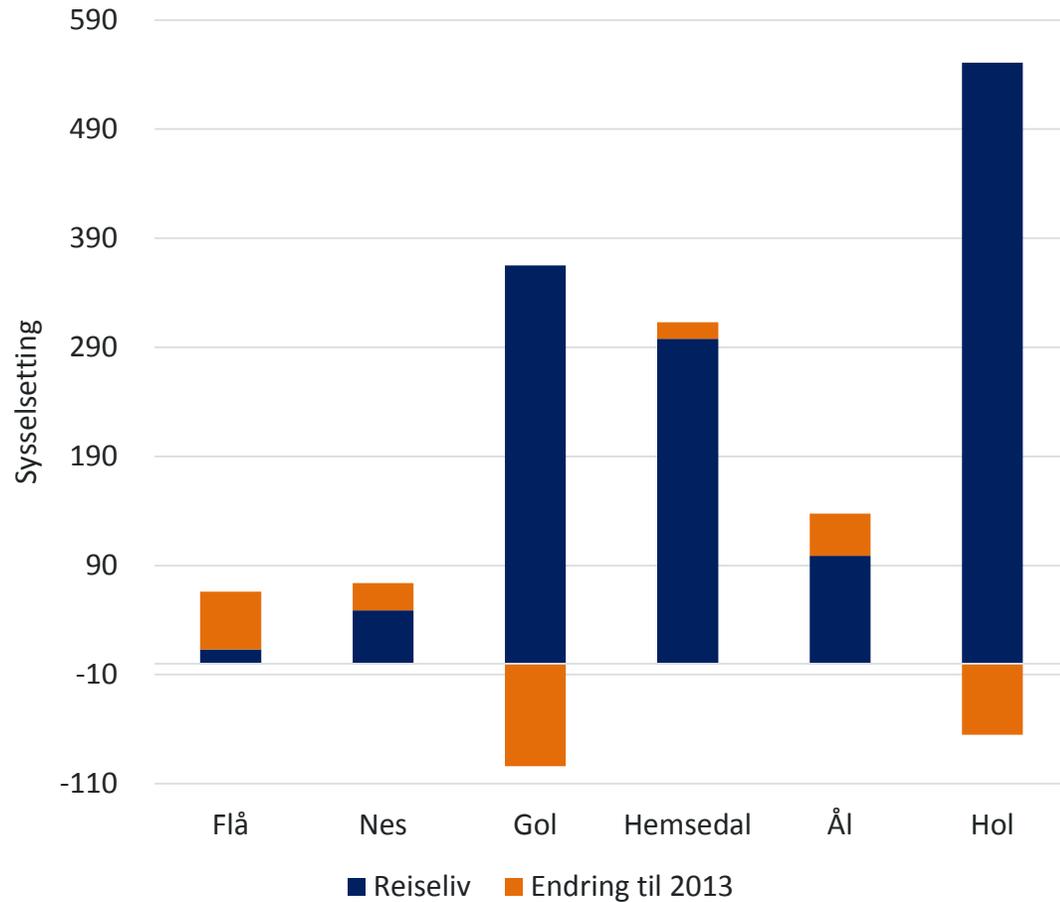
Regionale klynger

Med høy produktivitet

Hol, Gol og Hemsedal – vinnere i norsk reiseliv og internasjonalt konkurransedyktige

Takk for oppmerksomheten!